

РОБЪРТ ШЕКЛИ

РОБОТЪТ РЕКС

Превод от английски: Маргарита Златарова, 1989

chitanka.info

В тринайсет нула нула сканиращата уредба на вратата на Мордекай Гастон обяви, че е пристигнал пощенският робот, който временно заместваше болния Фред Билингс.

— Нека да сложи пратката в кутията — обади се Гастон от банята.

— Трябва да се подпишете — съобщи сканерът.

Гастон излезе загърнат в хавлия. Пощенският робот представляваше доста обемист цилиндър на колела и гъсенични вериги, боядисан в червено, бяло и синьо. Освен това той имаше летателен модул, настроен на енергийните системи на окръзите Дейд и Брауърд, с който можеше да прелита над транспортните задръствания и разединените мостове. От цилиндричния корпус изпъзля квитанция, после се появи и химикалка. Гастон се подписа. Роботът любезно му благодари, след което в корпуса му се отвори вратичка и на пода се плъзна доста обемист пакет.

Гастон се сети, че това е минилетът, който той бе поръчал миналата седмица от фирмата „Пърсънъл транспорт“. Той отнесе пакета на терасата, свали предпазните катинари и включи запамятаващото устройство. Пакетът се разопакова и машинката сама започна да се сглобява. Когато процесът завърши, пред Гастон се появи апарат, приличащ на кошница, направена от алуминиеви пръчки, с просто командно табло, яркожълт сандък за акумулатор, който служеше и за седалка, и запечатан енергоблок, настроен на енергийната система на окръг Дейд.

Гастон се облече, седна в минилета и го включи, натискайки само един бутон. Индикаторът за захранване с енергия светна с ярък червен цвят. Гастон леко докосна ръчката за управление и малкият апарат се издигна във въздуха. Бързо набра височина, понесе се над Форт Лодердейл и се насочи на запад към народния парк Еверглейдс. От едната му страна се откриваше гледка към залива на Атлантическото крайбрежие, а от другата — към тъмнозеления масив на парка. На юг в трептящия горещ въздух се очертаваха покрайнините на Майами. Гастон долетя почти до средата на огромно блато, ширнало се долу под него, когато индикаторът за енергозахранването премигна два пъти и изгасна. Минилетът се спусна към земята и тогава Гастон се сети, че предната вечер по телевизията съобщиха, че за днес се

предвижда кратко прекъсване в подаването на енергия поради превключване към мрежата на окръг Колър.

Гастон почака минипроцесорът да превключи захранването на акумулатора, но лампичката на индикатора не светваше. Ужасно подозрение се прокрадна в главата на Гастон. Той погледна в акумулаторния отсек и, разбира се, там акумулатор нямаше, а само залепен на капака етикет с указание, откъде може да се купи акумулатор.

Гастон продължаваше да пада към плоската унила сивозеленикава равнина, обрасла с мангрови дървета, палми и острица. В последната секунда той изведнъж си спомни, че не беше прикачил колана и не бе надянал каската. Тогава минилетът се удари о водата, подскочи и се вряза сред гъсталака от мангрови дървета. Гастон загуби съзнание.

Сигурно е бил в безсъзнание само няколко минути, защото, когато се съвзе, водата около малкото островче от растителност все още се вълнуваше и бълбукаше. Минилетът се бе вклинил в гъсто преплетените клони на дърветата и само тяхната здравина спаси живота на Гастон.

Това, както се казва, бяха добрите новини. Към лошите спадаше и тази, че той лежеше в минилета в много неудобна поза и когато се опита да повдигне левия си крак, го прониза толкова ужасна болка, та за малко отново да загуби съзнание. Кракът му стърчеше настрани под доста неестествен ъгъл.

Наистина глупава ситуация. Когато се появят спасителите, с право ще му зададат няколко неприятни въпроса.

Но кога ли ще се появят?

Никой не знаеше, че той е тук. Дано пощенският робот да го е видял как излита. Но на роботите не им е разрешено да разказват какво са видели.

След час той трябваше да играе тенис с най-добрия си приятел Марти Фени и ако Гастон не се върне, Марти непременно ще му звънне вкъщи.

Автоматичната охрана ще му съобщи, че Гастон не е вкъщи. Но няма да каже нищо друго.

Марти, разбира се, ще позвъни и по-късно. Може би след един ден ще се обезпокои сериозно. Той има резервен ключ и навярно ще

надникне в дома му. Ще намери опаковката от минилета и ще разбере, че приятелят му е излетял нанякъде. Но как ще узнае в каква посока? Та нали като се прехвърля от една енергосистема на друга, Гастон може да прекоси едва ли не половината територия на Съединените щати. Марти няма да има никаква причина да си помисли, че Гастон е именно в резервата Еверглейдс, след като е катастрофирал.

Над блатото тежеше следобедна тишина. В небето лениво прелетя дългокрак щъркел. Вятърът набръчкваше плитките води на блатото с лекото си докосване, но после и той стихна. Нещо сиво и продълговато бавно плуваше към Гастон. Алигатор! Не, беше само парче дърво — дънер, просмукан от вода.

Гастон обилно се потеше във влажния въздух, но устата му беше пресъхнала, гърлото му стана грапаво като шкурка.

Ракът отшелник, който носеше със себе си собствената си къща раковина, се показва над водата, за да погледне Гастон, който замаха ръце към него, но кракът му веднага отвърна с остра болка. Ракът изпълзя на няколко метра встрани и спря, втренчил в Гастон изпъкналите си очи. А на него му мина през ума, че раците могат да го довършат преди алигаторите.

Но скоро се чу тънкият звук на работещ двигател и той се усмихна, засрамен от собствените си страхове. Спасителите явно още отначало са го държали под наблюдение с радарите си. Трябваше веднага да разбере, че сега времената не са такива: човек не може да изчезне безследно.

Звукът от мотора стана по-силен. Летателният апарат се плъзгаше над водата, движейки се право към него.

Но се оказа, че това не са спасители. Към Гастон се приближи умалено копие на старинна походна кухня. Зад волана седеше човекоподобен робот в бели дънки и спортна риза, отворена отпред.

— Здравсти — каза Гастон със слаб от насъбралото се чувство за облекчение глас. — Какво продаваш?

— Аз съм многоцелева пътуваща търговска машина — отвърна роботът. — Работя за фирмата „Грейтър Майами Ентърпрайз“. Нашият девиз е: „Предприемчивият ще намери купувачи и на най-необичайни места.“ И ние имаме купувачи в дивите лесове, по върховете на планините и дори по блатата като това тук. Ние сме работи търговци и

аз се казвам Рекс. Какво ще желаете, сър? Цигари? Топли кремвирши? Лимонада?

— Много се радвам, че ви виждам, Рекс — каза Гастон. — С мен се случи нещастие.

— Благодаря ви, че споделихте с мен тази вест, сър — отвърна Рекс. — Искате ли топъл кремвирш?

— Нямам нужда от кремвирш — каза Гастон. — Счупих си крака и имам нужда от помощ.

— Надявам се, че помощта ще дойде — рече роботът. — Довиждане, сър, всичко хубаво.

— Чакай! — запротестира Гастон. — Къде си тръгнал?

— Трябва да се върна на работа, сър — отвърна роботът.

— Ще доложиш ли за моя нещастен случай в спасителната служба?

— Боя се, че не мога да направя това. На нас, роботите, не ни е разрешено да докладваме за дейността на хората.

— Но аз те моля да направиш това!

— Аз съм задължен да се придържам към Кодекса. Много ми бе приятно да си поприказвам с вас, сър, но сега аз наистина трябва да...

— Почакай! — завика Гастон, когато роботът даде заден ход. — Искам да купя нещо.

— Сигурен ли сте? — наостри уши роботът и се върна.

— Да, сигурен съм! Искам топъл кремвирш и лимонада.

— Вие казахте, струва ми се, че не искате кремвирш...

— Сега искам! И лимонада!

Гастон припряно пресуши една чаша и поиска още.

— Точно осем долара, сър — каза Рекс.

— Не мога да стигна до портфейла си — каза Гастон. — Той е под мен, а аз дори не мога да помръдна.

— Не се безпокойте, сър — отвърна Рекс. — Аз съм програмиран да помагам на престарели хора и инвалиди, които понякога се сблъскват с подобни проблеми.

Преди Гастон да успее да възрази, роботът протегна към него дългото си кожесто пипалце, измъкна портфейла и като отброи рестото, го върна на мястото му.

— Още нещо, сър? — попита той, почака малко и на заден ход отдалечи фургона си от острова на Гастон, обграден от растителност.

— Ако ти не ми помогнеш — каза оня, — аз ще умра.

— Моля за извинение, сър, но за нас, роботите, смъртта не е чак толкова важно събитие. Ние наричаме това просто „изключване“. В края на краищата все ще се намери някой, който пак да ни включи. А пък ако не стане, ние дори няма да го узнаем.

— Но при хората е по-различно!

— Не знаех това, сър. Как се чувстват в такива случаи хората?

— Нека не говорим за това! Важното е да не отлетиш. Ще купя още нещо.

— Сър, аз губя прекалено много време за такива дребни поръчки.

Внезапно на Гастон му хрумна нова идея.

— Мисля, че следващата ми поръчка ще те зарадва. Искам да купя всичко, което имаш в наличност.

— Доста скъпо решение, сър.

— Имам неограничен кредит. Така че, хайде, пресмятай сумата.

— Пресметнато е, сър — каза Рекс, после измъкна от портфейла на Гастон чек, отпечата на него сумата и му го подаде за подпис. Гастон драсна с химикалката инициалите си. — Къде да сложа продуктите? — поинтересува се роботът.

— Просто ги свали тук някъде наблизо, после донеси още веднъж същото.

— Пълен комплект ли?

— Пълен. Колко време ще ти трябва?

— Преди всичко трябва да се върна до склада. После ще се погрижа за предишните поръчки и чак тогава ще се върна тук колкото е възможно по-бързо. Това ще ми отнеме три дни, най-много четири, стига само моите господари да не ме препрограмират за още нещо.

— Толкова много? — печално произнесе Гастон.

Той се надяваше, че когато роботът започне да прави курсове между склада и блатото, разтоварвайки всичката си стока по десет пъти дневно, на някого в края на краищата ще му направи впечатление и ще долети да разбере каква е работата.

Но три или четири дни — това не уреждаше въпроса.

— Втората поръчка се отменя — каза Гастон. — И недей да разтоварваш продуктите тук. Искам да ги занесеш на моя приятел. Подарък. Приятелят ми се казва Марти Фен.

Роботът записа адреса на Марти, после попита:

— А не искате ли да добавите към подаръка и бележка?

— Мислех, че нямаш право да предаваш съобщения.

— Бележка, приложена към подарък, е съвсем друго нещо. Но, разбира се, съдържанието ѝ трябва да бъде невинно.

— Разбира се — съгласи се Гастон, пламвайки от нова надежда за спасение. — Просто запиши и предай на Марти, че минилетът се повреди над парка Еверглейдс, както бяхме запланували, но въпреки очакванията си стъпих само единия крак, а не двата.

— Това ли е всичко, сър?

— Можеш да добавиш, че се каня да умра тук след два дни, ако това няма да създаде твърде големи неудобства за него.

— Записах. Сега, ако текстът бъде одобрен от Етичния комитет, ще го предам заедно с подаръка.

— Какъв е пък тоя „етичен комитет“?

— Това е неформална организация, която поддържат разумните роботи, за да не ни заставят чрез измама да предаваме важни или дори секретни съобщения, което пък противоречи на нашия кодекс. Довиждане, сър. Желая ви сполука!

Роботът отлетя. Кракът на Гастон го заболя още по-силно и както преди го измъчваха тревожни мисли. Ще пропусне ли Етичният комитет тази бележка? И ако я пропусне, ще се сети ли Марти, който никога не се е отличавал с особена съобразителност, че това не е шега, а зов за помощ? И ако Марти все пак се сети, колко време ще мине, докато се убеди, че Гастон наистина е изчезнал, докато съобщи в спасителната служба и дойде на помощ? Колкото повече мислеше за това, толкова по-мрачна му изглеждаше представата за собственото му бъдеще.

Той се опита да се помръдне, за да облекчи гърба си, но кракът му отново отвърна с непоносима болка и Гастон загуби съзнание.

Свести се в болнична стая. До леглото му имаше система и някакво лекарство бавно се вливаше в ръката му.

Лекарят го огледа и попита може ли да говори. Той кимна. В стаята влезе висок шишкав мъж в кафява униформа на лесничей.

— Казвам се Флетчър — каза той. — Имахте голям късмет, мистър Гастон. Когато прилетяхме, рацете бяха вече добили кураж:

още малко и щяха да се заемат с вас. Крокодилите, трябва да се предполага, също нямаше да ви накарат да чакате.

— Как ме намерихте? Марти получил ли е съобщението?

— Не, мистър Гастон — чу се познат глас.

От другата страна на леглото стоеше роботът Рекс.

— Нашият Етичен комитет не ми разреши да предам вашата бележка. Те се досетиха, че искате да ни надхитрите. Вие разбирате, ние не можем да си позволим у някого да възникне дори и най-малкото подозрение, че помагаме на отделни хора. Веднага ще ни обвинят в пристрастност и ще ни унищожат.

— А ти какво си направил?

— Започнах да изучавам Кодекса и видях, че на роботите не им е разрешено да помагат на хора дори ако те са в опасност, но изобщо не им е забранено да действат против интересите на човека. Това ми позволи да съобщя на федералните власти за вашите многобройни престъпления.

— Какви престъпления?

— Замърсяване на народния парк с парчета от минилет. Лагеруване във федералния парк без разрешително. Освен това сте заподозрян в намерение незаконно да нахраните животните и по-точно раците и крокодилите.

— Разбира се, до съд няма да се стигне — каза Флетчър, усмихвайки се. — Но следващия път не забравяйте да проверите има ли машината акумулатор.

На вратата вежливо се почука.

— Сега трябва да вървя — каза Рекс. — Това е за мене. Ремонтната бригада. Те решиха, че аз страдам от непрограмирана инициативност, а това се смята за сериозно разстройство, което може да доведе до мания за самостоятелност.

— Това пък какво е? — попита Гастон.

— Това е прогресираща болест, която понякога поражда сложните системи. Единственият начин за лечение е пълното изключване и изтриване на паметта.

— Не! — изкрещя Гастон, като скочи от леглото и блъсна системата. — Но нали си го направил заради мен! Те ще те убият! Няма да позволя.

— Моля ви, сър, не се вълнувайте — каза Рекс, като го задържаше, докато дойде лекарят. — Сега виждам, че вие, хората, много се разстройвате от смъртта. За нас, роботите, изключването означава просто кратък отдих в склада. Довиждане, мистър Гастон. Приятно ми беше да се запозная с вас.

Роботът Рекс се отправи към вратата, където го чакаха други два робота в черни комбинезони. Те надянаха белезниците на неговите метални, гарнирани с кожа, китки и го отведоха.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 40,41/1989 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.